

Штучний інтелект у створенні профілю злочинця

Василь Стратонов

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
професор кафедри національного, міжнародного права
та правоохоронної діяльності Херсонського державного університету
МОН України, м. Херсон, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7548-0630>, e-mail: stratonov@ksu.ks.ua

Розглянуто методи профілювання злочинців, зокрема з використанням штучного інтелекту. Увагу акцентовано на криміналістичних і психологічних аспектах, які застосовують для створення психологічного портрета злочинця. Описано етапи аналізу, включно з оцінюванням місця злочину, поведінкові й соціальні риси підозрюваного, його мотиви, а також можливі психічні відхилення. Наведено історичний розвиток профілювання: від Ч. Ломброзо та Г. Гросса — до сучасних досягнень (інтерв'ювання підозрюваних і географічний аналіз). Особливий акцент зроблено на застосуванні штучного інтелекту, який сприяє аналізу значних масивів даних, прогнозуванню ймовірних місць злочинів та ідентифікації психологічних рис підозрюваних. У такий спосіб зауважено значний потенціал профілювання для оперативного розслідування злочинів і швидшого виявлення підозрюваних.

Ключові слова: психологічний профіль; методи криміналістичного профілювання; кримінологія; криміналістика; штучний інтелект; криміналістична характеристика.

Artificial Intelligence in Criminal Profiling

Vasyl Stratonov

The publication is devoted to the methods of criminal profiling using artificial intelligence. Emphasis is placed on forensic and psychological aspects used in creating a psychological profile of a criminal. The article outlines the stages of analysis, including crime scene assessment, behavioral and social traits of the suspect, motives and potential psychological deviations. The author also traces the historical evolution of profiling, from Cesare Lombroso and Hans Gross to modern advances such as interviewing suspects and geographic analysis. Particular attention is paid to the use of artificial intelligence, which helps to analyze large amounts of data, predict likely crime locations and determine psychological traits of suspects. Thus, the work highlights the significant potential of profiling in optimizing crime investigations and accelerating the identification of suspects.

Keywords: *psychological profile; methods of forensic profiling; criminology; criminalistics; artificial intelligence; forensic profile.*

Складання психологічного профілю злочинця — це метод оцінювання особистісних і поведінкових рис невідомого злочинця на основі аналізу його злочинної діяльності, який активно застосовують у кримінології, судовій психології й оперативній роботі для допомоги у розслідуванні та пошуку підозрюваних.

Криміналістичне профілювання злочинців розвинулося завдяки дослідженням кількох видатних вчених і практиків, які зробили значний внесок у його становлення та розвиток. Згадаймо деяких найвідоміших постатей у цій галузі.

Перші спроби складання психологічних портретів пов'язані з роботами італійського криміналіста *Чезаре Ломброзо*, який намагався виявити фізіологічні ознаки, характерні для злочинців. Однак його теорії мали певні суперечливі моменти, тож від них із часом відмовилися [1—4]. *Ганс Гросс* — австрійський юрист, один із засновників криміналістики. Його вважають одним із перших систематизаторів методів дослідження злочинців, як надавав значення психологічним особливостям і поведінковим характеристикам злочинців [5]. *Джон Дуглас* — американський спеціаліст із профілювання ФБР, один із піонерів у створенні психологічних портретів серійних убивць і сексуальних злочинців. Він та його колеги проводили інтерв'ю із серійними вбивцями й аналізували

їхню поведінку, що склало підґрунтя сучасного кримінального профілювання [6]. *Роберт Ресслер* — ще один видатний профайлер ФБР, який працював разом із *Джоном Дугласом*. Він запропонував термін «серійний убивця» і допомагав розробляти моделі для визначення психологічних характеристик злочинців [7]. *Девід Кантер* — британський психолог, засновник так званої інвестиційної психології. Його дослідження пов'язані із застосуванням психологічних методів для складання профілю злочинця, включно з просторовим аналізом його поведінки на місці злочину [8]. *Герві Клеклі* — американський психіатр, який вивчав психопатію. Його праця «Маска нормальності» стала фундаментальною для розуміння психопатії, на яку часто страждають серійні злочинці й маніпулятори [9]. *Пол Бріттон* — британський клінічний психолог, який брав участь у створенні психологічних профілів у резонансних кримінальних справах у Великій Британії, зокрема серійних убивств. Він послуговувався методами глибокого аналізу особистості та поведінки злочинців [10].

Ці вчені заклали підвалини сучасного профілювання, до якого звертаються не лише сучасні психологи, а й криміналісти для прогнозування характеристик невідомого злочинця та допомоги у його виявленні.

Основою профілювання є знання про типи особистостей, мотивацію

злочинців і закономірності злочинної поведінки.

Важливо правильно застосовувати методи криміналістичного профілювання. Основні методи дедуктивного профілювання: базується на аналізі місця злочину та конкретних фактів кожного випадку, а також на логічних висновках, зроблених за цими фактами. Метод індуктивного профілювання застосовує узагальнені статистичні дані на основі профілів схожих злочинців і методів скоєння злочину. Метод географічного профілювання ґрунтується на аналізі географічного розташування злочинів для визначення місця проживання або роботи злочинця, його зон комфорту й можливих маршрутів пересування. Географічне профілювання зважає на закономірності, наприклад, радіус діяльності злочинця та характерні місця, зручні або звичні для нього. Клінічним методом (психоаналізом) послуговуються переважно психологи; він базується на аналізі особистісних особливостей і психічного стану злочинця й застосовує знання про психопатологічні риси, які можуть пояснити мотиви та причини скоєння злочину, зокрема серійних злочинів. Метод профілювання на основі аналізу поведінкових моделей (англ. *Behavioral Evidence Analysis, BEA*) — це комплексний метод, що ґрунтується на даних із місця злочину, поведінкових доказах, психологічних особливостях, свідченнях і соціальних характеристиках для складання пов-

ного профілю. Варто також згадати про криміналістичний аналіз (аналіз даних про попередні злочини подібного типу), інтерв'ювання та тестування (вивчення психологічних характеристик за допомогою інтерв'ю з підозрюваними особами й особами, засудженими за аналогічні злочини).

Кожен із методів профілювання має свої переваги й обмеження, тому їх часто комбінують, щоб отримати максимально точний портрет злочинця та допомогти слідчим у розслідуванні.

Сучасні алгоритми штучного інтелекту (далі — ШІ) дають змогу автоматично аналізувати значні обсяги даних про схожі злочини, надаючи точні рекомендації та передбачення.

ШІ пропонує широкі можливості для вдосконалення процесу криміналістичного профілювання злочинців. Застосування алгоритмів машинного навчання, опрацювання природної мови й комп'ютерного зору здатні підвищити точність і ефективність профілювання завдяки швидкому оброблянню значних обсягів даних і виявлення прихованих закономірностей.

Попри значні можливості, застосування ШІ у криміналістичному профілюванні потребує дотримання етичних стандартів і забезпечення прав людини.

Отже, профілювання злочинця допомагає звужити коло підозрюваних, допомагає слідству отримати важливі теорії про мотиви й характер злочинця, що може суттєво прискорити розслідування.

Перелік джерел посилання

1. Гомберг Б. Опыт изложения основных начал этиологии преступления. Часть 1. Чезаре Ломброзо и уголовная антропология. Киев, 1911. 155 с.
2. Демченко Г. В. Ч. Ломброзо и его значение для науки уголовного права. *Труды Киевского юридического общества*. Киев, 1912. С. 453—471.
3. Закревский И. П. Об учениях уголовно-антропологической школы: критический очерк. Харьков, 1893. 233 с.
4. Марголин А. Д. Роль и значение Ломброзо в эволюции понятий о преступлении и наказании. Киев, 1910. 20 с.
5. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Киев, 2021. 1080 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/rukovodstvo-dlya-sudebnykh-sledovateley-kak-sistema-kriminalistiki.pdf> (дата звернення: 07.10.2024).
6. Галустян О. А. Теоретико-методологічні та історичні витоки застосування профайлінгу в слідчій діяльності. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2022. № 2 (2). DOI: 10.52058/2786-6300-2022-2(2)-367-378 (дата звернення: 07.10.2024).
7. Scott Bonn A. The Birth of Modern Day Criminal Profiling. As depicted in Mindhunter on Netflix, FBI profiling has a rich history / *Psychology Today*. 26.05.2015. URL: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/wicked-deeds/201505/the-birth-modern-day-criminal-profiling> (дата звернення: 07.10.2024).
8. Canter D. Offender Profiling and Investigative Psychology. *Journal of Investigative Psychology & Offender Profiling*. 2004. Vol. 1. Is. 1 P. 1—15. DOI: 10.1002/jip.7 (дата звернення: 07.10.2024).
9. Hotchkiss S., Masterson J. F. Why Is It Always About You? : The Seven Deadly Sins of Narcissism. New York : Free Press, 2003. 192 p.
10. Britton P. The Jigsaw Man. Corgi, 1998. 667 p.